

This PDF is provided for free by UDP.

It documents the existence of the book, *Dreaming Escape* by Valentina Saraçini (translated by Erica Weitzman, Rudina Jasini & Flora Ismaili), which was first printed in 2009 in an edition of 1,000.

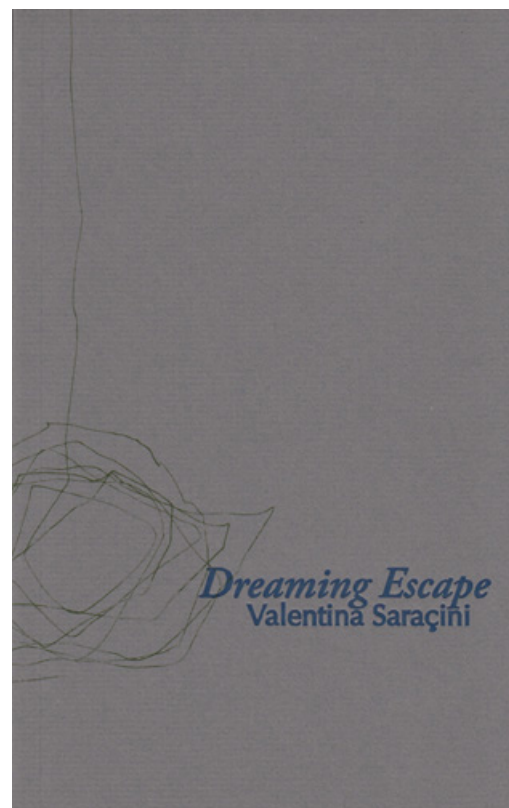
If you like what you see in this PDF proof, we encourage you to purchase the book directly from UDP, or from our distributors and partner bookstores, or from any independent bookseller.

If you find this PDF useful for your research or as a resource for teaching, please consider making a donation.

If you make copies of this PDF for your students or any other reason, we ask you to include this page.

Please support nonprofit & independent publishing by making donations to the presses that serve you and by purchasing books through ethical channels.

UGLY DUCKLING PRESSE
uglyducklingpresse.org

EASTERN EUROPEAN
POETS SERIES
Nº19

Dreaming Escape © Valentina Saraçini 2008
Translations © Erica Weitzman 2008
First Edition, Ugly Duckling Presse, 2008
ISBN: 978-1-933254-39-5

Eastern European Poets Series No 19
Series Editor: Matvei Yankelevich
Associate Editor: Genya Turovskaya

First published as *Vjedbnajë Ëndërrimi* (Prishtina, Kosovo: Gjon Buzuku, 2002).

Portions of this book have previously appeared in the following publications:
91st Meridian, Two Lines: World Writing in Translation and Portals: a Journal of Comparative Literature.

Distributed to the trade by Small Press Distribution
[www.spdbooks.org].

Ugly Duckling Presse
The Old American Can Factory
232 Third Street No E-002
Brooklyn, New York 11215
[www.uglyducklingpresse.org]

Design: Michael McCanne
Type: Garamond & Optima
Cover Printing: PolyprintDesign
Cover Paper: Gilbert Oxford
Printing & Binding: McNaughton & Gunn

Ugly Duckling is a member of the Council of Literary Magazines & Presses.

This book is made possible in part by a grant from the New York State Council on the Arts, a state agency.

DREAMING ESCAPE

Valentina Saraçini

translated from the Albanian by
**Erica Weitzman, Rudina Jasini
& Flora Ismaili**

ANTIMYTHIC

LUFTË E HESHTJES

Ju nuk jeni fëmijët e Edipit
Eteokli e Poliniku
Efialti dhe Oti binjakë nuk jeni

Nuk mund t'u shpallni luftë perëndive

Ju malet s'i mbani dot në krah
S'mund t'i zhvendosni
I zhbëni ato

Nuk do të vdisni në Had
Lidhur me gjarpërinj

Tashti vdiset kudo sido

WAR OF SILENCE

You are not the children of Oedipus
Eteocles and Polyneices
You are not the twins Ephialtes and Otis

You cannot declare war on the gods

You cannot hold the mountains in your arms
Cannot move them
Cannot crush them

You will not die in Hades
Bound by snakes

Now one dies any old how

NGA FRIKA NUK VDISET

Ti hiqesh i madh
Nuk je Tideau
S'e vret pa dashje vëllain s'ikën
Nga atdheu që nuk e ke

Ti tjetri s'je Kroni që
Gëlltit fëmijët e vet
E pridhe nga frika e përmbysjes

S'je as Rea që shpëtoi Zeusin të birin
Të përmbysë Kronin
T'ia sjellin vdekjen shpëtim

Nga frika nuk vdiset
Pa dhimbje s'jetohet

ONE DOES NOT DIE OF FEAR

You imagine yourself great
You are not Tydeus
You do not kill your brother unwittingly do not
flee
From the homeland you do not have

And you there are not Cronus who
Swallows his own children
Trembling with the fear of being overthrown

Nor are you Rhea who saved Zeus the son
To overthrow Cronus
To bring death as his salvation

One does not die of fear
One does not live without pain

JU NUK JENI PERËNDI

Ju s'jeni të uriturit
Perëndi të Olimpfit
Ambroz nuk hani

Ju perëndi Nukleare
Frikës i rrini ballë
Me Olimpjin zhvendosur

Gjëllini si Kroni
Të mpirë në vaje
Foshnjash të gjëllitura

Të forasur me pije magjike
Nëntë here të hidhura
Varret e mëdha sodisni

Çdo ditë kudo
Homazhe i bëni vdekjes
Frymëve të njerëzve në ankth

Ju ama s'jeni perëndi
Për ju nuk shkruan Homeri
Sofokliu Seneka Eskili

Me ju niset e vdiset
Nga hiri juaj s'ngrihet Feniksi
Shpëtim ju vjen përmbysja

YOU ARE NOT GODS

You are not the ravenous
Gods of Olympus
You do not eat ambrosia

Nuclear gods
You stand before fear
With Olympus displaced

You live on like Cronus
Numb with grief
Swallowing babies

Delirious with magic drinks
Nine times embittered
You watch over the vast graves

Everyday everywhere
You pay homage to death
To the breathing of the frightened

But you are not gods
Of you Homer writes nothing
Sophocles Seneca Aeschylus

With you it starts and dies
The Phoenix does not rise from your ashes
Defeat comes as your salvation

Ju s'jeni perëndi
Ju s'jeni faltore
Ju s'jeni

You are not gods
You are not temples
You are not

EPITAF PËR JU

Pa dhimbje s'jetohe
Tashti vdiset kudo sido
Nga frika nuk vdiset

Malet zhbëhen në Olimp
Mjafton një ëndërr e etur
Të vdesim pa ju

Ju s'jeni perëndi
Ju s'jeni këtu
S'jeni

EPITAPH FOR YOU

One does not live without pain
Now one dies any old how
One does not die of fear

Mountains crumble in Olympus
A thirsty dream suffices
To die without you

You are not gods
You are not here
You are not

TRUNGU

Kur bëhesh përmendore pritjesh
Ngre lart duart qafën gjysmëkëputur
Këmbëcung kohëve të leckosura
Të përgjërojnë erërat

Druajnë nga ankthet tua palë-palë
Nga toka jote heshtjen flori masin

Ti je me plumb
Dhembje plumbosur shekujve
Argjend zbardhur kokave të nënave nuseve
Dhe je degëkëputur pa pjekur frutat

Si foshnjë je

Luajnë me ty portrete
Londiniane Versajiane Parisiane Kremliniane
Dhëmbët zbardhin mbi përpëlitjet e tua
Të shtrojnë darkave të fshehta ekraneve

Kur të kenë kafshuar çuditen
Sa e lashtë je Arbëri
Ç'mëndje ke ç'rrënjë të forta
Ta mbajnë trungen

Arbëri me plagë zhbën mjegullën

TREE TRUNK

When you become a monument to waiting
Hands raised high neck broken
One-legged in a time of tatters
The winds beseech you

They are leery of your layered anxieties
They gauge the golden silence of your earth

You are leaded
The leaden pain of centuries
The silver-white heads of brides' mothers
And you a broken branch where no fruit ripens

Like a baby

They play portraits with you
London Versailles Paris the Kremlin
Their teeth flash at your squirming
They set out secret meals behind screens

When they bite you they act surprised
How ancient you are Arberia
What a mind you have what strong roots
They hold your trunk fast

Wounded Arberia drive away the fog

DHEMBJE TRUNGU

Nuk kisha parë
Ethet të shkojnë marramendshëm
Trupit kokës
Lëngimet të dergjurat
Trokëllimat pa zë të buçasin

Fantazmat robëruese
Mes kuajve të bardhë
Njëri pas tjetrit
Symbyllur veshprerë
Me aurerolë gjithfarë shenjtorësh
Skëterrues anosur
Stinë thepisur
Deje degdisur

O s'kam parë ndonjëherë

Gjëma t'u ngjitet kulmeve
Vendlindjeve të ikura
Vetmive qiellore molisjeve
Ëndërrimtare zhghëndërrimtare
Ecejakeve mërgimtare gjirmëtare
Gjokshapur këmbëthyer
Shkretëtirës bojëzezë

Në trungun tënd
Nuk dua të shoh të paparar

PAIN OF THE TREE TRUNK

Never had I seen
Fever's raging
In the body the head
The wasting pains
The echoless knocking

Enslaving phantoms
On white horses
One after another
Eyes shut ears closed
With haloes of various saints
Pitch-black askew
Jagged season
Nerves gone far away

O I have never seen before

Disaster rising to the peaks
Of the vanished birthlands
Of celestial loneliness of exhaustion
Dreaming undreaming
In exile wandering smoldering
Bare-chested limping
To the black desert

In your trunk
I do not want to see the unseen

TRUNGUT TË ULLIRIT

Çapuritje kujtimesh kësaj vere
Plandosur vrimave të ullirit
Ngrin ëndrra Kalasë së braktisur

Të ishte si dikur
Brigjeve nuk do të hidhnim
Gjethe të thara ulliri

Detin e nxirë nuk do ta zbardhnim
Me valë të tërbuara që heshtin pa frikë
Shikimeve hënore

Dikur do pridheshim paqeve
Dhembjeve që tretnin
Herë fundit herë bregut
Detit çuditërisht të kaltër

Të ishte si dikur
Vrimave të trungut do fshehej ëndërra
Si frymë e pamatësisë

TO THE TRUNK OF THE OLIVE TREE

Clods of memories this summer
Pressed to the holes of the olive tree
The dream of the abandoned fortress turns to ice

If it were as before
We would not cast to the shores
Dried olive leaves

We would not bleach the darkened sea
With furious waves that fall silent without fear
Of the moon's gaze

Once we were guided by the peace
Of the pains that undid us
Now to the end now to the shore
Of the strangely blue sea

If it were as before
The dream would be hidden in the trunk's
hollows
Like a breath of measurelessness

E PARAVONUAR

I çuditshëm fat
Në fluturim
Kërkon drejtimin e erës

Në Tokë udhët e ikjes

Kur punët vijnë ngushtë
Ia mbath ëndrrës
I sjell ndërmend
Vetminë

Parapëlqen të rëndën
Të shpifet lehtësia
Udhët rrethore

Fate të çuditshme
Në mijëvjeçarin e tretë
Gjithfarë stinësh
Përtëriten

Unë me miken time
I kërkohmë rrënjë mendjes
Për portrat kaltërsive

Ndoshta bën vaki
Në Prishtinë të buçasin
Valë deti
Në Tiranë të burojë Drini

THE DELAYED

Strange fate
In flight
You seek the wind's course

In the Earth the paths of escape

When things get too tight
You cast off the dream
And bring back the memory
Of loneliness

You prefer what is difficult
What is easy disgusts
Running in circles

Strange fates
In the third millennium
All kinds of seasons
Return again

My friend and I
Search the roots of our mind
For a gate to the blue

Maybe it will happen
The waves of the sea
Will roar in Prishtina
In Tirana the Drin will spring forth

Mike
Për dhembjet e vona
Gjeografia është e kotë

Friend
For these latest pains
Geography is useless

PLAGË KALORËSISH

Në ikjen ashtu
Me plagë shpirti
Mbi kalë të përhitur

Çanim ëndrrës së keqe

Bota ngrirë ekraneve
Kaq larg për ne
Zbardhur në kalërim

Heshtja plandosej
Me krahë shqiponjash

I dashur tashti që jam kthyer
Bota është këtu
Kali i përhitur është vrarë

Sall plagët i kalërojnë
Mes nesh

Heshtja edhe më pushton

Mjegulla bën paqe
Asnjë lloj shpendi s' shoh dot

Veç plagë
Veç kalorës

WOUNDS OF HORSEMEN

Fleeing like this
With the wounded soul
On a gray horse

We cleaved into the nightmare

The world frozen on screens
So far for us
Grown gray with riding

The silence fell over us
With eagles' wings

My love now that I have returned
The world is here
The gray horse has been killed

Only the wounds ride
Among us

And the silence too vanquishes me

The fog brings peace
I can't see a single bird

Only wounds
Only horsemen

PËRPLASJE

Duket të ikurat mbaruan
Apo të reja udhë nisin

Aty ku prej kohësh vetmitë
Ushtrojnë angështueshëm
Vendim tim

Si guri cepit të trungut
Mbërthyer mall

Jam kthyer
Përthyer valëve qiellore

Këtu dhe vetëm këtu

Kaq shumë pjesë
Të Vetes kërkuj
Ta plandos Zhgënjimin

Se mes mjegullës
Vjen zë deti

Ujorët shkojnë

CRASH

It seems that the escapes are ending
Or else new journeys are beginning

There where loneliness has for so long been
Devoutly practiced
My homeland

Like the rock at the base of the trunk
Gripping its longing

I have returned
Broken by the celestial waves

Here and only here

So many pieces
Of the Self searching
To hurl down Disappointment

As if from within the fog
Comes the voice of the sea

The waters pull out

TROKËLLIMË

Nuk është muzikë sall kënga
A tingujt magjepsës të violinës

Janë ishujt e largët
Detrat e humbur diku

Simfoni e shtigjeve të mia

Më afro i dashur këtej bregut
Një varkë të qelqtë ma sjell
Të shoh vallet e valëve si priten

Mes vetëtimës
Asnjë qiell nuk vjen këtu

Pa shkuar kalorësit
Maleve me kuaj lidhur lisave
Të paemër t'vendit tim Dardan

Mos më kujto Bethovenin
As nëntëshen e tij

Dua të jem zero e paqtë
Që trokëllin

Të hapin dyer
Mes qiellit dhe detit
Të jetohej liria

KNOCKING

Songs are not just music
Or the violin's magic tones

They are distant islands
Seas lost somewhere

A symphony of my journeys

Bring me my love to the shore
Get me a crystal boat
So I can see the dances of the crossing waves

Through the lightning
No sky breaks

The horsemen remain
Their horses tied to oaks
In the nameless mountains of my land Dardania

Don't speak to me of Beethoven
Not even his Ninth

I want to be a pure zero
Knocking

To open doors
Between sky and sea
To live through this freedom

Ama tashti më lër këtu
blerënjave

Spirancë e anijeve të humbura

Dua të jetoj me detin
Me sojfin e t'vetmuarve
Ta kall frikën

But now leave me here
In the green

An anchor of lost ships

I want to live with the sea
With the lonely kind
To bury the fear

E PAMPOSHTUR

Patjetër
Sytë janë kthyer
Në arenë

Pikadorë toreadorë apo
Dema të mplakur të ngritur e vvarë
Shikimeve të kallura të publikut

Rëndësi ka të jesh aty
Patjetër

Qoftë padukshëm i pamposhtur

THE UNCONQUERED

No matter what
The eyes are turned
To the arena

Picadors toreadors or
Aged bulls erect or dead
The ravenous looks of the spectators

One has to be there
No matter what

Even invisible or unconquered

E PARAFUNDIT

Nuk të them tjetër
Veç se të vij në ëndërr

Të shprish flokët gri
Ca pika vese t'i marr ballit
Ndonjë çast qepallën puq n'pëllëmbë
Dhe ngul sytë brigjeve të gishtërinjve

Veç ikjes
Tjetër s'bëj për ty

Ndonjëherë paqësohem
Në cep të gjethit rënë
Vjeshtës së vonë

Nuk bëj dot asgjë
Pos që pres qiejt
Dhe bashkë i puqemi barit

Tjetër s'të them dotë

Kujto një grua si donte heshtur
Pa kuptuar vetëtimat
Ikjen kur i merr udhët

Veç sytë bleruan kënetën

THE NEXT TO LAST

I won't say another word
I will only come to you in a dream

Run my hand through your gray hair
Take some drops of dew from your forehead
Occasionally I touch my palm to your eyelid
And fit your eyes to the slope of my fingers

Except leave
Nothing more will I do for you

Sometimes I grow calm
At the edge of the fallen leaf
In late autumn

There is nothing I can do
But wait for the skies
Then together we will go to meet the grass

I won't say a word

Remember a woman who loved in silence
Who didn't understand the lightning
The escape when it sets out

But the eyes still bloomed the marshlands

E FITUAR

Shumë lojëra fati ka sot

Argëtohen pamëshirshëm
mbijetesa dhe ëndrra

Të bëhesh i pasur
I çastit të jesh

Nuk është çudi

Shumë lojëra
Shpirtëra t'përgjumur
Lodhur Dardanisë

Numra

Në pakufi
Lojëra me njeriun

THE WINNING

Today there are many games of chance

Survival and dream
Amuse themselves mercilessly

To get rich
In an instant

Is nothing very strange

So many games
So many sleepless souls
Weary Dardanians

Numbers

Without end
Games with people

FOG CORE

E RRËFIMIT

Nuk kisha menduar ndonjëherë
Lufta dhe vdekja
E ndjerë më afër se këmisha
Frikën bëkan kuptimësi njerëzore
Shpirtin diçka të thjeshtë
Edhe lehtësinë e udhëtimit në ferr

Sot ka shumë rrëfime lufte

Miqtë e mi
Të gjallë e të vdekur kuvendojmë
Në një kafene të Prishtinës

Sikur kohët puqen
Të vdekurit dhe të gjallët
Rilindin çasteve
Zot sa natyrshëm

Hyn arti i tragjikës

Rrëfenjësit rrugëtojnë lirë
Dhe arti prapë dihatet frikës

STORYTELLING

Never once had I thought
That war and death
Could stick closer than a shirt
They gave fear a human meaning
Made the spirit something simple
And eased the passage into hell

Today there are many tales of war

My friends
The living and the dead we meet
In a cafe in Prishtina

As if the times drew together
The dead and the living
Reborn to the moments
God how naturally

The art of tragedy enters

The storytellers go freely
And art again pants with fear

E OZONIT

Ka vrima ku lindet
Pastaj vrima ku pushon gjëllimi

Ka vrima qielli ku hyn
A vrima që tretin kaltërsitë

Ozon
Shpirtrash të trembuar

Gjithandej ta fusim frikën në vrimë

THE OZONE

There are holes that give birth
Then there are holes where being ends

There are holes in the sky that let in the blue
Or holes that swallow it up

Ozone
Of frightened spirits

Everywhere stuffing fear in the hole

E ZHBËRË

I vënë emrin e vet
Të vërtetës së panjohur

E duan
Qoftë e vogël
E vonuar a e pandjerë
E tërbuar e mjerë
E pastër apo e ndyrë

E duan

Kur mashtrohet qielli
Toka kur zhbëhet
E duan

Rëndësi ka të ketë emër
E vërteta e braktisur
E zhbiruar prej kohësh
Historive të rishkruara

THE UNDONE

They give their own name
To the unknown truth

They love it
However small
Delayed or unfelt
Crazed miserable
Clean or unclean

They love it

When the sun is betrayed
When the earth comes undone
They love it

What matters is that it has a name
The deserted truth
Seized after so long
In the rewritten stories

E GURËRORES

Shumë vjeshta
Shtatë male e fusha
Me gurë fluturoja

Si Doruntinë
Zhbëja gjeografitë kanunore
Prore

Më shumë ndarje se takime
I kujt je DET
Kaq i paëndërruar
I ikur gjithnjave
Heshtur vjedhnajës tokësore

Në krahë shpendësh
I kthyer GUR

THE QUARRY

So many autumns
Seven mountains and fields
With stones I flew

Like Doruntina
I undid the Canon's geography
Always

More partings than encounters
Who do you belong to SEA
So undreamt
Fled from everything
Silent from the furtiveness of earth

In the arms of birds
Turned to STONE

E SHPIRTIKURËS

Tashti ti po ikën
Ke marrë udhët e erës
Me hapin e puplave

A je kaltërsive
Apo vrimave tokësorë mediokore

I pushtuar je
Apo plandosesh skajeve të gjellimit

Qepallat të zverdhen
Me polen mimozash që s'i gjej dot

Në qytetin e mjegullës
As ti as mimozat e para s'kanë pse vijjnë

Vetëm gjethnaja që ngrijnë erërave
Dhe unë që kot pyes ku je

THE DEPARTED

Now you are leaving
Set off on the paths of the wind
With feather step

Are you in the sky
Or in common holes of earth

Are you conquered
Or do you crash against the borders of life

Your eyelids turn yellow
With mimosa pollen I cannot find

In the city of fog
Neither you nor the first mimosas have any reason
to return

Only the leaves freezing in the wind
And me asking in vain where you are

E NGROHUR

Nuk janë mimozat
Lajmëtares e stinës së re
Veç se djet të vegjël gjetheve gjilpërore

Pak ngrohtësi shpirtrave dimërorë
Përgjumur majave
I vockëlli dielli im lajmëtar

Shpirti im hënor

THE WARMED

Mimosas are not
Harbingers of the new season
Just tiny suns of spiky leaves

A little warmth for the winter spirits
Sleepy in the mountaintops
My little harbinger sun

My lunar soul

E OXHAKUT

Së pari më afrove zjarrin
Isha e njomë e frikësuar
U thava

U ngroha pak pastaj

Më vonë stinëve zura të errëshohem
Kurmi i trungut tim
Ikte lart
Dhe nisa të digjem ngadalë

U bëra një me zjarrin

Rreth meje të tjerë drunjë
Tashmë prush të zhbërët
Mbërthenin rrathët e mi netëve

U dogja fare me erën tënde te Katedralja

THE HEARTH

First you brought me near the fire
I was tender and afraid
I dried off

Then I warmed up a bit

Later in the seasons I darkened
The core of my trunk
Shot up
And slowly I started to burn

I became one with the fire

Around me there were other trees
Now collapsed into embers
At night they held together my rings

Your air turned me to ashes in the Cathedral

E PYETUR

Ishte dimër a verë
Kishte mjegull apo shi

Kishim ikur a ktheheshim
Ishim djersur apo ngrinim

Fshinim rrugët nga gjethurinat
Apo mbledhim fruta deti

Fluturonim kaltërsive
Apo thyeshim gurnajave

Ëndërronim të lindnim
Apo fjetur vdisnim

A ditëm t'i duam çastit

THE QUESTIONED

Was it winter or summer
Was there fog or rain

Had we left or returned
Were we sweating or frozen

Were we clearing the streets of leaves
Or gathering fruit from the sea

Were we flying through the sky
Or were we broken into stones

Did we dream of being born
Or of dying in our sleep

Did we know how to love in the moment

E PADUKSHME

E shpenguar amshimit
Të prehur kopshteve

Rrezellishja
Misteret yjore

Përgjëroja çastet

Të erdha
Prapë me erën e veriut

THE INVISIBLE

Unbound in eternity
At rest in the gardens

A glittering
Celestial mysteries

I pledged the moments

I came to you
Again with the north wind

E SHIUT

Me pelerinë ylberi
Deshta të fshehem

Sa më larg qytetit të mjegullës

Të çoj tutje dëshpërimin
Hutinë e dhembshurinë

Sa më larg

Pelegrinazhi i somnambulëve
Mori rrugën e dritës

Sa më afër qytetit me shi

THE RAIN

With a rainbow cloak
I wanted to vanish

As far as possible from the city of fog

To cast out despair
Confusion and compassion

As far as possible

The sleepwalker pilgrims
Took the street of light

As close as possible to the rainy city

E HUTUAR

Bregoret djersijnë
Shakullimë heshtjeje
Dritaret rrah

Tymnajë duhani
S'honeps hijet e largësisë
Paqe e çuditshme hyn

Fjalafillikat
Lidh nyjë pa numër
Frymëmarrjet ngrinë

Cepit të Yjnajës rrodhën sytë

Shi jashtë
Shi brenda

THE STUNNED

The low hills sweat
A whirlwind of silence
Beating against the window

In a cloud of tobacco smoke
I can't bear the shadows of distance
A strange peace enters

The solitudeword
Ties endless knots
Breath freezes

In a corner of the Galaxy the eyes flow

Rain outside
Rain in

E PERTËRITUR

Hëna po qan
Yjet i mbjanë iso

Në rrathë lirie
Të gjithë zihen peng

Mes zhgënjimit dhe iluzionit
Një çast është lumturur

Dhembja e përtëritur
Mes ylberesh stinës së ikur

Hëna po qan
Ëndrrat ikën hijeve

THE REJUVENATED

The moon is crying
The stars keep the counter melody

In a circle of freedom
Everything is suspended

Amidst disappointment and illusion
One moment is happy

Rejuvenated pain
In a rainbow of the vanished season

The moon is crying
The dreams flee the shadows

E ÇMENDUAR

Të dashuruarit janë të çmendur
Tha dikush për të mbetur gjallë

Të mençur janë ata që dashurojnë
Veten më shumë se tjetrin
Dikush arsyeshëm tha pastaj
U ndje i gjallë pak

Ç'ju dashka mençuria atyre që dashurojnë

Të masin sa marrin sa japin
U përgjigj tjetri
Dukej shumë i marrë

Patjetër të dashuruarit janë çmendur
Gjitha peshoret i zhbënë qyshkur

Frymojnë mjegullës ëndrrave me shi
Gjëllijnë pafundësisht dhembjen vetminë
Ushtrojnë dritë mes territ kaltërsisë

Të dashuruarit çmendurisht kërkojnë paqe

THE CRAZED

Lovers are crazy
Somebody said to remain alive

The clever ones are those who love
Themselves more than the other
Somebody later said reasonably
He felt a little alive

Why do those who love need to be clever

To measure how much they take and give
The other responded
He seemed very crazy

Certainly lovers are crazy
They undid all the scales long ago

They rage to the fog in rainy dreams
Live endlessly in pain in solitude
Practice light between darkness and blue

Lovers crazily seek peace

E NEVERITUR

Të gjithë shajnë
Janë më të mirë se të mirët

Koha është fshehur diku
Koha s'është më

Vetëm çastë të korruptuara vijnë
Jashtë të gjithëve bëhet çdo ligësi

Dhe hapësira është tjetër
Është askund

Përmbysje vjedhnajë në emër të askujt
Askush nuk është dikush

Të gjithë shajnë u ka ikur toka
Përfytyrurar fjalëve të kota

Neveri neveri neveri
As Zoti s'ka ku rri

THE DISGUSTED

Everyone curses
They are better than the best

Time has hidden itself somewhere
Time is no more

Only corrupted moments come
Every vileness rises to the surface

And space is other
It is nowhere

A furtive defeat in no one's name
No one is someone

Everyone curses their land is gone
Imagined out of empty words

Disgust disgust disgust
Not even God has a place to stand

E FRIKËSUAR

I dashur pse kaq frikë
Ngrohtësinë e syve fik
Ky mal që nuk fsheh dot
Endrrat e çmendura

Sy ciklopësh shohin
Të bardhat e natës
Të errëtat e ditës
Ç'krijesa trembin çastet

Pse kaq frikë i dashur
Nga kuptimësia e humbur
Akrepare përgjërues të askujt

Është frymëmarrje a frymëdhënie
Sfida e hyjnajës moteve të grisura
I dashur pse kaq frikë kur dashuroj

Sy fikur ëndrrave të çmendura pres
Tek të bardhat e natës
Tek të errëtat e ditës

Çaste dua i dashur
Qoftë dhe një gjysëm
Pse kaq frikë

THE FRIGHTENED

Why so afraid my love
The warmth of your eyes dies out
This mountain that can't hide
Crazy dreams

Cyclops eyes look out at
The brightness of night
The darkness of day
What kind of creature can scare away the moments

Why so afraid my love
Of lost meaning
Nobody is watching over the clock hands

It is only breathing in and out
The stars' defiance of the tattered years
My love why so afraid when I love

Dead-eyed I wait through crazy dreams
In the whiteness of night
In the darkness of day

I want a moment my love
Even just part of one
Why so afraid

E BARIT

Dhe fjalët ngrijnë
Pellgjeve kështjellave të braktisura

Vijnë të tjerë kadastarë
Me lloj-lloj mjetesh
Çmatin kohën

Dhe orët kallen
Hyjnajave detërave të ikur

Vijnë të tjerë perëndi
Në male të tjera
Akullnaja fatesh ngrejnë

Dhe fjalët ngrirë
Gjithnjës i ngeli peng bari

Ç'fat bimor

THE GRASS

And the words freeze
In the moat of the abandoned castle

Other domesdays will come
With devices allsorts
To unmeasure time

And the clocks start up
To mark the sea gods' departure

Other gods will come
On other mountains
Inexorably they rise up from the glaciers

And the words froze
The grass too held captive

A vegetal fate

E SHESTUAR

Mos pyet ku jam tashti
Nuk ka rëndësi

Jam mesit të zhurmnajaës
Apo barkut t'ziles së heshtur
E mbërthyer mureve të qytetit mjegull

Dëgjomë porta hap krahët
Zërat ikin gjithandej
Hapat e kujtesës vijjë

Këtu ku jam tashti
Nuk ka rëndësi të jesh

Pritja është qafuar gjethnajës
Ndoshta çastet marrin këmbë

Nuk pyes nëse vjen
Vetëm shoh sa larg
Hija ime tret

Nuk ka rëndësi
Ku jam tashti
As unë s'e di

THE LEVELED

Don't ask where I am now
It doesn't matter

I am in the middle of all noises
Or the mute belly of the bell
Nailed to the walls in the city of fog

We hear the door open its wings
The voices scatter
Footsteps of memory enter in

Here where I am now
It doesn't matter if you are

Waiting is held in a ring of leaves
Maybe one day the moments will start up again

I don't ask if you will come
I just watch how far
My shadow can vanish

It doesn't matter
Where I am now
Even I don't know

WHAT THE STARS ARE FOR

E TRONDITUR

Jo një herë është guxim
Ta lëndosh veten e t'kursesh të tjerët
Keqardhja për të braktisurit e ëndrrës
Jo një herë mundet dhembjeve diellore

Asnjëherë frymëmarrjet çastit qiellor
Edenit s'do kalojnë si në fill të bërthamës
Asnjëherë s'do kthejmë te mbarimi i yjnajës

Barishteve lëkunden të tjera frymëmarrje

Tronditet guximi zhbërës çastesh
Asnjëherë mos lëndohen të gabuarit
E ngulçitur braktisem heshtnajës

Jo një herë atje gjej zërin tim

THE STUNNED

Not once is there courage
To hurt oneself and shield the other
Regret for abandoned dreams
Not once is there ever a sunlit pain

Never will the breathing of celestial moments
Run through Eden like a nuclear thread
We will never return to the far edge of the galaxy

In the grass other breaths are waving

Stunned courage undoer of moments
The mistaken should never be hurt
Breathless abandoned in silence

Not once there do I find my voice

E ZBRAZËTIRËS

Nuk na gënjyen çastet
As ëndrrat e papara

Nuk na dergjën ethet
As plagët e puqura

Të braktisur ishim gjethnajave
Mënçurisht s'kthyem kaltersivë

Nuk na gënjeu shpresa
Nuk gënjyem njeri
As ëndrrat që lëngonin mëngjeseve

Ishim të çmendur
Gënjyem veten
Kishim frikë
Vetëm frikë

THE EMPTIED

The moments did not lie to us
Nor the unseen dreams

The fevers did not burn us
Nor the conjoined wounds

We abandoned ourselves to the leaves
Wise not to turn to the sky

Hope did not lie to us
No one lied to us
Not even the dreams that turn to dew at daybreak

We were crazy
We lied to ourselves
We were scared
Only scared

E FAJËSUAR

Nuk kisha menduar asgjë
Veç vija si valë pambarim
Ta tretja shkëmbin
Atë që vure ballë detit tim

Më zhbëri shkëmbi
Po ti pse trete rogjeve

Nëse ke mall lumenjtë
Pse kërkon çastin e fajit

Unë jam valë derisa ka erë
Fajin hudhe në det ta kem pranë

Nëse ke mall

THE GUILTY

I hadn't expected it
But it came like an endless wave
To dissolve the rock
That faced out to my sea

The rock crumbled me
But why did you flee the streams it made

If you miss the rivers
Why seek the moment of guilt

While there is air I am a wave
Throw into the sea what guilt I may bear

If you miss

GODITJE E PRITJES

Me miken e sime bije
Një valc luaj sonte
Mu në mes të natës
Në klub të artistëve

Bija është larg
Afër Rinit
Kujton valcin dhe
Mërgimen shoqen e saj

Ndoshta valci
Infarktën ma sjell sonte
Fund i mirë

Duke vallëzuar buzë Rinit

THE BEAT OF WAITING

Tonight I play a waltz
With my daughter's friend
At the stroke of midnight
In the artists' club

My daughter is far away
By the banks of the Rhine
She remembers the waltz and
Mërgima her friend

Maybe tonight the waltz
Will stop the beating of my heart
A good end

Dancing along the Rhine

E HIRIT

Zonja dhe Zotërinj
Shpirtin nuk dua ta ndjej të ngrijë
Kur trupi ikën ngadalë kjo ka kuptim

Ta urrej veten kur duhen zjarret
T'i mbyll të gjitha oxhaqet a portat kaltërsisë
Këtë s'kam pse e bëj veç kur t'jem bërë hi

Zonja dhe Zotërinj
Nëse koha merr udhët gjithandej
Kalorësi të tjera hap rogjeve

Dhe kur hiri im të tret ujënjës
Aq më mirë
Ushqim për frutat e detit përsëri

Zonja dhe Zotërinj mos fyeni magjinë
Ajo ka kohë veç ik

THE ASHES

Ladies and Gentlemen
I don't like feeling my soul turn to ice
When the body slowly departs it means
something after all

I hate myself when the fires make it necessary
To close all the chimneys and the doors to the sky
There's no reason for it I only do it once I've
turned to ash

Ladies and Gentlemen
If time sets off in all directions
Other horsemen will clear the streams

And when my ash is lost in the ocean
So much the better
Food for fish once more

Ladies and Gentlemen don't laugh at magic
It has time just go

E PADITUR

Budallallëk që pyes pse më do
Vetullën kur ngre
Buzët kur shtrëngo
Zjarr kur gufoj shikimit të drunjosur
Murit a mjegullës jashtë e frikësuar

Ç'e do këtë pyetje se pyetje s'është
Si lumenjtë që thahen a tërbohen
Nën a mbi tokë përmyten

Nuk e di si është kjo dashuri
Si zogjtë që shtegojnë stinevë
Kthehen ose ikin përgjithmonë

Mos pyet pse duhet yjnaja

THE UNKNOWN

Stupid to ask why you love
My eyebrow when I raise it
My lips when I press them together
Fire when it ignites the wooden gaze
The wall or the frightened fog outside

What's the point of these questions if they
are questions
If the rivers dry up or run wild
Under or over the drowned earth

I don't know if this is love
If the birds that set out with the seasons
Return or leave forever

Don't ask what the stars are for

PRANË PORTËS SË BARIT

Ata besonin
Me nënkresë afruar
Të gdhijnë e ngrysen
Si jeta e vdekja bashkë

Ëndërrimtarë rrahur
Kredhur lart e poshte
Purgatorëve të dhembjes
Kujtuan të amshueshmen
Tokënajë vjedhnajë

Ç'net pa gdhirë agime pa ngrysur

Kur vdekja i merrte nga pak
Ëndërrimtarët zgjoheshin
Ndanin dhembjen afronin qiellin
Të hapen portat e barit

Nuk ka rëndësi në ç'vend
Sa larg varret i kanë
A nënkresat dikur
Bashkë ëndërrojnë
Ikin shumë edhe sot
Gjëllijnë çasteve

Ecin
Ecin me erën

BY THE MEADOW GATE

They believe
With pillows held close
They can keep both day watch and vigil
Like death and life in one

Dreamfilled trampled
Submerged high and low
In a purgatory of regret
Eternally they remember
The furtiveness of the earth

These nightfalls without night these dawns
without day

When you took away a bit of death
The dreamers awoke
Pulled away from pain drew near the sky
Opened the meadow gate

Here it doesn't matter
How far away the graves are
Or if somewhere pillows
Are dreaming together
Even now they take flight
They exist in the moments

They walk
They walk with the wind

CAPTIVE IN GREENNESS

E VEZULLAR

Ka humbur Parajsa
Do të kthehet ndoshta
Si paqe që të plasë gazin

E ti më pyet
Kur ëndrra nderej vezullimit të natës

Mund ta kem parë
Si ishull me qiparise dhembjeje
E anije që pret horizontit Pulëbardhat

Parajsa është fshehur
Apo ne humbëm blerënjave

THE FLICKERING

Paradise is lost
Maybe it will come back one day
Like the peace that breaks through joy

And you ask me
When the dream greets the flickering of night

I might have seen it once
Like an island with cypresses of pain
And a boat waiting at the horizon for the Gulls

Paradise is hidden
Or we lost it in all this green

E PREDIKUAR

Me kokë të zbardhur
Be të bëj
Mos u mëso me asgjë
As me mua

Me sytë që të përgjërojnë
Trupin djersirë çastit të ngrirë

Mos u vartëso me ëndrrën
Kur ngatërron stinët

Nuk duhet të mësohesh
Me zakonin e vartësisë
Të pagëzuar dashuri
Ç'mësohu

Të lutem më kujto

THE PREDICTED

On a white head
I swear
Not to get used to anything
Not even me

With eyes that promise
The sweat-soaked body the frozen moment

Not to depend on dreams
When the seasons get tangled

One mustn't get used to
The habits of dependence
If one misses out on love
One grows accustomed

Please remember me

DIHATJEVE

Kur e vërteta jonë
Humbet durimin
Ëndrrat do kenë ikur

Boshtësia do hynë dritareve
Kënetosur genjeshtrës natore
Hëna të rrëzëllijë

Si asnjëherë më parë
Mes dihatjeve do të vijë pamatësia

Kur ëndrrat kurthojnë pritjen
E vërteta vjen pa zë

Ankoron shpirtrave të braktisur

Mbase e kupton
Qenësia ka udhët e veta
Spiraleve të padukshme

Dhe nuk zhbëhet

THE PANTING

When our truth
Runs out of patience
The dreams will have already gone

Emptiness comes in through the window
Swampy lying nocturnal
The moon glittering away

Like never before
In that panting will come measurelessness

When dreams lay a trap for expectation
Truth comes without a sound

Anchors the abandoned soul

Maybe you remember
Being has ways of its own
Invisible spirals

And never unravels

RRËMBIMI KRAHËNDERË

Kur e kaluara nis rrëmbimin
Orët pëlçasin i dashur
Mbërthen pafuqia
Fatalistë të akullt bëhemi
Mbijetojmë të zënë fillit

Edhe jemi heshtur
Degëve larg njëri-tjetrit
Por krahë kemi nderë
Gati për fluturim

Kur dashuria të zhbirojë
Do ngrihemi kaltëruar
Rreth unazës së mallit sylidhur
Si parashutistë të regjur
Gishtërinjshtrenguar udhëve të erës

Djellnajës rrethin e shpirtrave
Do ta qetojmë beso
Veç rrezeve
Asgjë mos pipëtijë

I dashur tashti që na rrëmbejnë
Dihatje kohe
E kaluara gulçon si asgjë

WINGED CAPTIVITY

When the past takes flight
The hours shatter my love
Weakness takes hold
We become fatalists of ice
Survivors in a net of filaments

And fall silent
Caught in branches far from one another
Although our wings are spread
Ready for flight

When love pierces through
We will take off
Blindfolded through loops of longing
Like practiced parachutists
Fists clenched through the paths of the wind

In sunlight the circle of our souls
Will be quieted believe
Except for the sunbeams
Nothing will make a sound

My love now that we are seized
By the gasping of time
Run past us panting like nothing

Dhe gjithçka
Shkallëve të jetës gjarpërueshëm
Çastit ecin
Dhe rrethmalli s'këputet kurrë

Nëse dikur dhe diku rilindin orët
Brenda bërthamës ikjet do të pushojnë
Si shpendë Detit krahënderë

And everything
In the paths of snaking life
The moments pass
And the circle of longing never breaks

Sometime somewhere if the hours are reborn
Inside the core the flights will rest
On the Sea like a bird with wings spread wide

GJUMI NGRE MURE

Po u zbrapsa
Po u tremba
Apo ika ëndrrave
Prek nënkresën
Aty jam

Nëse lumturohem gjumnajës
Ti nuk e beson

E besoj unë

Porse mos përgjo
Tjetër botë është
Gjuhë të tjera fliten atje
E barit e valës e shkëmbit
E vetëtimës

Kur jam e zgjuar
Me ty flas

Nëse në gjumë
Të përgjërohem ty
Do të kem qenë me detin

Por ti mos ki frikë
Zgjohem prapë
Pa luajtur kokën nga nëkrersa
Larg gjumnajës ku dihat deti

SLEEP RAISES WALLS

If I pull back
If I startle
Or run off into dreams
Reach out for the pillow
I am there

If I find my happiness in sleep
You don't believe it

I believe it

But don't try to look in
There it is another world
There other languages are spoken
Of the grass of the waves of the rocks
Of the lighting

When I lie awake
I talk to you

And if in sleep
I pledge myself to you
I will have been with the sea

But don't be afraid
Later I'll wake up
But won't yet move my head from the pillow
From my sleep where the sea draws its breath

Beso gjumi ngre muret
Jo unë
Beso

Believe that sleep raises walls
I don't
Believe

VJEDHNAJË BLERNAJE

Pafundësisht të duruar
Të pushtuar vjedhnajës
Ëndërrimit të zhgjëndërruar
Ujërave të pakthyeshëm

Në dritare mjegullnaje
Vetullave të ngrirë
Kapakëve palosur bebëzave
Blernajës ku flenë ata të dy

Ne s' do të jemi atje
Dhe blernaja do të ikën nga dhembja
Pafundësisht vjedhanjës së ëndërrimit

Nuk e dimë
Pamatësia është gjëllimi

Zot ruama mendjen

ESCAPE OF GREENNESS

Waiting without end
Conquered by the secret
Dreams upon waking
Of tides that never turn

Fog through the windows
Under frozen eyebrows
In the pupils behind creased eyelids
The green where they lay together

We won't be there
And the green will slip away
From the endless pain of dreaming escape

We didn't know
Measurelessness is existence

God keep my mind

E TELEFONATAVE

Dhembjet që ia themi njëri-tjetrës
Nuk janë peizazhe stinësh
Ngjyra a dritëhije
Zjarreve e detrave

As ëndrra të vjedhura maleve
Blernajave të pamatësisë

Dhembjeve ua vënë kronizën të tjerët

Dhe pse flasim kot
Për kornizat e gjethnajës

Mike ndërrojmë bisedë
Dhembjet flasin pa ne
Si atje si këtu
Vjedhnajë ëndërrimi

THE TELEPHONES

The pains we spoke to one another
Are not landscapes of the seasons
Colors or chiaroscuro
Of fires or of seas

Nor the secret dream of the mountains
Of the measureless green

Pain is framed by others

So why talk nonsense
About frames made of leaves

Friend let's change the subject
The pains speak without us
There as here
Of dreaming escape

LIKE MEASURELESSNESS

HIJET E STINËVE

Kur dielli të kallet
Qielli kur të trembet
Është vetëtima që ndrit frikësimet

Dhe të gjitha vetmitë e ankoruara
U jepen valëve të ëndërrimit

Shiu vjen pastaj
Të lajë rrugët e pluhurit
Dhe erërat e ngrohta fryjnë
Tokënjës ëndërrnjës
Të gjitha ligësite të ikin

Kur dielli kallet
Qielli kur trembet
Vetëtima bën dritë

Dhembjet e vona
Hije stinësh janë
Në pamatësi

SHADOWS OF THE SEASONS

When the sun catches fire
When the sky trembles
A flash of lightning illuminates the fears

And every grounded lightning bolt
Sparks the will to dream

Afterwards comes the rain
To wash streets and dust
And the warm winds blow
Over the earth over the dream
All vileness departing

When the sun catches fire
When the sky trembles
A bolt of lightning throws some light

On late pain
The shadows of the seasons are
Without measure

ME GJYSMË GOTE VERË

Gjysmën e gotës me verë
E lë pa pirë ik heshtnajës

Asnjëherë nuk e pimë dot fundin
Mbase një ngushëllim do të jetë
Çasti i pamatësisë dhe
Gota me verë në gjysmë
Pret të pihet

Një ditë ku ta dish kur
Do të dehemi me pritjen

WITH HALF A GLASS OF WINE

The half glass of wine
You left undrunk slipped away silently

We never drank it to the bottom
Perhaps it provides some solace
The measureless moment and
The glass half-filled with wine
Waiting to be drunk

One day who knows when
We will get drunk with waiting

E PLEQËRISË

Përgjërues durimi
Pafundësisht pushtuar
Ëndërrimi

Portret i vetes shfaqet
Dritares së hapur pak
Mjegullnajës së hukamës
Vetulla të rëna kapakë palosur
Bebëzave të blernajës

Fundi është larg
Shumë larg

Tani tani nis gjithçka
Ëndërrim sfiduar fillit

THE AGED

Tender patience
Perpetually conquered
The dream

A self-portrait appears
In the window cracked open
In the panting fog
Brows heavy lids folded
Over pupils saturated with green

The end is far
So far

Now now everything is beginning
A dream defied by its source

NËSE MË PYESNI

E di se Ju e dini
Kur plekset pavdekësia
Vjedhnajës së ëndërrimit

Përse më pyesni pastaj
Ç'është ëndërimi i vjedhnajës

Peng i gjëllimit
Apo lëbyrje e kaltërsive
Djellnajës së kallur

Vjedhnajë dhembjeje
Diçka më shumë se jeta
Më shumë se Ne
Apo më pak se përgjëruesit e natës
Aguillimeve të blernajës

Por ama një e di
Vjedhnaja dihat pamatësive
Unit të shpirtit
Ëndrrave të papara

IF YOU ASK ME

I know that You know
When immortality gets tangled up
In the escape of dreaming

Then why do you ask me
About the dreaming of escape

Hostage of existence
Or a blinding azure light
From the incinerated sun

From the escaping from the pain
Something greater than life
Greater than Us
Or less than the false promises of night
The pale greenish light of dawn

But this I know
Escape breathes without measure
From myself from my soul
Invisible dreams

NOTES

ARBERIA: archaic name of Albania

DARDANIA: archaic name of Kosovo, or a region encompassing modern-day Kosovo, the western parts of Macedonia, and the northern regions of Albania

PRISHTINA: the capital of Kosovo (which is landlocked)

DRIN: the Black and the White Drin, or Drina, rivers which run through Kosovo and northeastern Albania (but do not run to Tirana)

TIRANA: the capital of Albania

DORUNTINA: figure from Albanian legend. When she is married off to a man who lives in a distant land, her beloved brother, Constantine, pledges his mother that he will fetch her and carry her back home on horseback should their mother ever need her. After Constantine and his nine brothers are killed in battle, his mother bitterly laments the death of her sons and the distance of her daughter. Constantine, hearing his mother's lament, rises from the dead and rides to Doruntina, carrying her back to her family home in fulfillment of the pledge.

When the mother is finally persuaded that it is really Doruntina at the door, she tells her daughter that it could not have been her brother, but his ghost, that brought her. She opens the door for her daughter and they both fall down dead.

CANON: the Canon (Kanun) of Lek Dukagjini (1410-1481), an Albanian prince who ruled over what is now parts of northern Albania and Kosovo. His Canon is a vast and meticulously comprehensive code of laws credited with creating an Albanian legal and cultural identity, and which continues to be an important feature of Albanian self-definition.

MËRGIMA: a common female name in Kosovo. Mërgimi (masculine nominative definitive form) means exile.